

Душечкіна Н. Ю., к. п. н., ст. викладач
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
e-mail: eco-lab-udpu@yandex.ua

РОЗКРИТТЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ

Одним з основних напрямів реалізації державної політики в галузі екології є розвиток та модернізація екологічної освіти та просвіти. Для цього необхідно створення державних і недержавних систем безперервної екологічної освіти; включення питань екології, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і сталого розвитку в навчальні плани на всіх рівнях освітнього процесу; посилення ролі соціальних і гуманітарних аспектів екологічної освіти та еколого-просвітницької діяльності; включення питань формування екологічної культури, екологічної освіти та просвіти в державні цільові, регіональні та місцеві програми розвитку територій та ін.

Специфіка екологічного світогляду полягає не стільки в необхідності усвідомлення цілісного уявлення про природу, скільки в усвідомленні відношення людини до природи як до сфери свого буття і об'єкту своєї практичної діяльності.

Сьогодні екологічна освіта в світі вважається пріоритетним напрямом навчання та виховання дітей і підлітків. Протягом ряду останніх років екологія розглядається не тільки як соціальна наука, що вивчає вплив суспільства на природу, але і як наукова основа стратегії виживання людства.

Екологічні проблеми безпосередньо пов'язані з процесом освіти населення - його недостатність або повна відсутність породили споживацьке ставлення до природи. Набуття екологічної культури, екологічної свідомості, мислення - єдиний вихід із ситуації.

Усвідомлення людиною свого місця в природі, створення умов, при яких його життю не загрожує небезпека, створення норм достатності - одна з головних задач екологічного виховання і культури.

Екологічне мислення - це система поглядів на світ, що відображають проблеми взаємодії Людства і Природи в аспекті їх гармонізації та оптимізації. Сучасна екологія стає частиною глобального мислення, перетворюється із спеціальної галузі в міждисциплінарну. Екологічне розуміння світу формується на перетині і взаємодії кількох наукових дисциплін: гігієни та санітарії, медицини та біології, соціології та педагогіки.

Перед навчальними закладами ставляться нові завдання, найбільш важливими є: формування екологічного світогляду і практичних умінь і навичок здорової життєдіяльності.

Незалежно від того, яку обирає професію майбутній студент, екологічне мислення повинно бути присутнім у всіх проявах його діяльності. В даний час екологічна освіта є частиною світової стратегії розвитку загальної освіти, і

призначена здійснити перехід від антропоцентричного принципу побудови навчальних програм з екології до екоцентричного [1].

Метою екологічної підготовки майбутніх фахівців є формування готовності до власного усвідомленого раціональної взаємодії з природою і екологічній просвіті населення. Провідними принципами екологічної освіти студентів повинні стати принципи екоцентризму, міждисциплінарності, дієвості. Принцип екоцентризму припускає унікальність кожної форми життя. В природі немає нічого зайвого або марного, і в коеволюційному процесі розвитку природи і суспільства закони природи пріоритетні. Принцип міждисциплінарності дозволяє студентам побачити цілісну картину світу, що забезпечує грамотний підхід у вирішенні екологічних проблем. Принцип дієвості вказує на можливість використання екологічних знань у конкретних ситуаціях практичної сфери [2].

У педагогічному університеті стандартом передбачений курс «Основи екології та енергозбереження», метою якого є формування екологічного світогляду майбутніх учителів. Проблема формування екологічної свідомості та екологічного світогляду студентів передбачає розробку принципів і методів навчання для цілісного сприйняття проблеми екологічної безпеки як невід'ємної складової мислення і свідомості фахівця.

Проведене нами дослідження на основі досвіду викладання даної дисципліни на різних факультетах виявляє ряд проблем. Спостерігається низький інтерес студентів небіологічних спеціальностей до вивчення екології, що призводить до недостатньої ефективності екологічної підготовки майбутніх фахівців. Слід зазначити, що зниження інтересу студентів до вивчення екології корелює з невисоким рівнем біологічних знань. У процесі дослідження встановлено, що уявлення про екологічні проблеми та їх причини, якими володіють студенти, в більшій мірі відповідають буденній свідомості, ніж науковій, що в свою чергу зумовило і відсутність грамотного уявлення про те, що таке охорона природи, що таке екологія як наука тощо.

Більшість студентів відзначають, що мають недостатні знання про стан довкілля за місцем проживання і вважають за необхідне розширення курсу екологічних дисциплін.

Теоретичною основою екологічної освіти є, перш за все, природничо-наукові знання, поєднання яких забезпечує комплексний підхід до вивчення екологічної проблематики. При цьому для студентів небіологічних спеціальностей важливе значення має отримання системи біологічних знань, інтегрованих з природознавчими, екологічними і гуманітарними знаннями.

Особливу увагу слід приділяти дисциплінам, екологічної спрямованості в рамках яких формуються професійні компетенції фахівців конкретного профілю, які здатні надалі впливати у рамках своєї діяльності на соціально-економічні умови та стан навколишнього середовища [3].

Аналіз проведеного дослідження показав, що студенти приходять з шкіл абсолютно некомпетентні в питаннях екологічного мислення. Навіть студенти університету, вибір спеціальності яких передбачає наявність певних цінностей, що відображають установку на вирішення екологічних проблем та

відповідального ставлення до свого здоров'я до природи і суспільства, показують низьку підготовленість.

У процесі вивчення інтегративного курсу студенти набувають здатність до системного мислення, осмислення нових знань на основі їх синтезу. Виконане нами дослідження проблеми формування екологічного світогляду студентів вносить певний внесок у можливість подальшого розвитку конструктивного діалогу людини з природою, забезпечення особистісно орієнтованих основ формування екологічного мислення.

Література:

1. Гусев М. В. От антропоцентризма к биоцентризму / М. В. Гусев // Вестник МГУ – 1992. - №5. - С. 71-77.
2. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: Книга для учителя / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
3. Orobinskaâ, Elena. Key competencies formation at natural science disciplines through the usage of IT methods of teaching. – Aktuelle Forschungsarbeiten von russischen Wissenschaftlern: Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek. – 2011 Martin Meidenbauer Verlagbuchhandlung, München. – S. 194-196.

Задорожна О. М., к. п. н., викладач
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
e-mail: Zadoroschnao@mail.ru

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасному суспільстві актуальним є проблема збереження довкілля навколишнього природного середовища. Відбувається пошук шляхів щодо вирішення основних екологічних проблем, який характеризується рівнем освіти і виховання, тривалістю і якістю життя людей, екологічним станом довкілля тощо. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є формування нового, екологічного мислення, поглядів та переконань майбутніх педагогів, що спрямовано на їх екологічне виховання, адже, вони будуть передавати свої знання, та виховувати підрастаюче покоління.

Значний внесок у вирішення проблем екологічного виховання зробили С. Деробо, І. Костицька, Л. Неμεць, В. Червонецький, Н. Щокіна, та сучасні дослідження М. Колесник, І. Куроченко, С. Павлюченко, Н. Родової та ін.

Особливого значення набуває підвищення якості екологічного виховання майбутніх вчителів природничих дисциплін завдяки використанню засобів та форм природоохоронної діяльності, в результаті чого формуються нові професійно-значущі екологічні якості особистості, погляди, переконання щодо гармонійних відносин системи «людина-природа».

На думку О. Біди, екологічне виховання – це процес систематичного та цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою